

تایاژیان لهدهره وهی زه وک هدی

نه دۆزیوه ته وه ، بهلام لهوانه به مروقی یا زینده وهیری
نه ستیره به کی تر هابنه سمر زهوی و ئیمه بیان
دۆزیبیته وه ، به لهن ئیمه دوور نی به !... سه لاندنی
نهمهش به چهند راستی به که به بۆمانی ده ره خار زۆر
ناشکراشی نه کا له زینده وهیری له ئیمه زیڕه که تر
پیشکه و توو تر له شویتیکی نه ناسراوی گهر دوون
نه زین و ئیمه زهوی به که مانیان دۆزیوه ته وه و نه توانین
بلیین دۆزینه وه که بیان له کۆنه وه یه و بهلام ئیمه پیمان
نه زانیوه تا ئهم پۆژانه یا ئهم سال . به کتیک له
راستی یانه بیننی (تهنی فریوی نه ناسراو) ه یا که شتی
ناسمانی نه ناسراو واته هی زهوی ئیمه نی به . ناشکرا
ترینیان نه و رووداوه به که بهم زووانه له کویت روی
دابوو . نویش له بنکهی په ستاندنی نهوتی کۆمپانیای
نهوتی کویت ، نه زمانه رانی بنکه که به هۆی ته له فریونی
ناگادار کردنه وهی ئه لیکترونی که له کار که وتنی
نامیره کانی بنکه که ناگادار نه کاته وه ، پیمان زانی که
نامیره کان له کار که وتوو . بۆیه جهوت نه نداد زیار و
شاره زایه کی بیگانه چوونه شوینه که . بهلام بینسان
(۲۵۰) مه تر له بنکه که وه ته نیک خری ته شله یی
لووتکه به کی سووری هه به نیشته وه بهلام کاتیک
سهریان زیاتر سوورما که بینسان هه موو ده رگا کانی
بنکه که گراوه ته وه و نامیره کانیش هه مووی کپ بوو .
ویستیان لهنی نزیک بینه وه بهلام به ره و ناسمان
ده ره یی و به کسره بنکه که ش هه ره له خۆ به وه که وه
کار . جکه له مهش نه و چیرۆکه سهیره یی که به سهر
دوو کریکاری ئهمه ریکایی هابوو سستی زیاتر پروون
نه کاته وه :-

هیکسۆت و پارکەر دوو کریکاری ئهمه ریکایی نه
ویلا به تی (میسۆی) ، نه چن بۆ مینای (باسکاجولا)
له شویتیکی به جهن هیشتر او ی دا بۆ نه وهی نه و
ئێواره به به راوه ماسی به نه سهر ، بهلام پیش نه وه ی
هیکسۆت چهنگاله که ی فرۆی داته ناو ناوه که وه ، چی
پرووی دا ؟ ده نگیکی ناخۆش و بیزار که رو نه بیستراو
ناسمانی بان سهریان ی پر کرد ، بینسان که شتی به کی
ناسمانی هاله خواره وه له بهر ده میان نیشته وه ، بهلام
نیشته وه که پێ سهک له زهوی به وه بهرز بوو ،
که شتی به که ئیره که ی (۱۳ مه تر) به ززی به که ی ۲
مه تر نه بوو ، لهم لاو نه و لایدا وه که به نجه ره گرا بووه وه

نهم پر سیاره له کۆنه وه ییری مروقی خستۆته
کار (نایا ژبان له ستیره به کی تری ئهم گهر دوونه
هه به !)

بوونی ژبان له شویتیکی تری گهر دوون
پتویسته به کسره نه هی لهن نه کۆی ، یا له ژبانی سهر
نهم زهوی بهش نه کا .

زاناکان و نه و مروقانه ی که خه ریکی هاتو
چۆ کردن و دۆزینه وهی نه ستیره کانن تا نیتنا
نه که بشتوون به وه که ژبان له سهر نه ستیره به کی
تر هه بن نه نانه ت ناشزانن له کۆی ژبان هه به هه ر چه نده
ته نها به لا بانه وه وایه یا نه وه نده ی عه قلیان بۆ بچن
نه و نه ستیره به یی که له پۆیمی خۆری به شدار بچ وه
له و با وه ره دا بن که ژبانی له سهر هه بن ده هه زار سال
[به رونایی] له ئیمه وه دووره .

بهلام لوانیویانه چهند ناوینه به کی نه ندامی له سهر
هه ندیگ (نیازک) بینن نه ویش وا بروا نه کۆی که
به هۆی تیشکی گهر دوونی به وه (الاشعة الكونية) وه
له گهل توخمی نیازک دروست بوون .

بهلام له گهل نه و ناوینه نه ندامی یانه هه یج
نیشانه به کی ژبان نه بینراوه . هه ره ها پروانگه ی
فه له کی نیشانی داوه که وتومه گهر دوونی به ی له نیتوان
نه ستیره کاندای هه به ماده ی کیمیکی و فیزیکی نالۆزه و
ته نها بریتی نه له هایلرۆجین و توخمی ساکار ، به لکو
له توخمی نالۆزیش پتیک هاتوه که به شتیک له و توخمه
نالۆزانه نه ندامین . نه مهش نه وه نه گه به من که ژبان
له گهل په ی دا بوونی نه ستیره کاته ره هه مووی .

وه که نه زانی مروقی ئیمه تا نیتنا
شاره ستانیتیی به کی ژبانی سهر نه ستیره به کی تری

... هر په که بیان به سرسامی په وه سه پری نه وی که نه کاو . نه یانه وی پراکه ، به لامل پښان سر نه پښو ناتوان جووله بکه ، کاتیک ترسیان زیاتر لږ نیشته پروناکی په کیان دیو . . . سڅ زینده وهری سه پری له شپوهی مړوف (له گه شتی په گه وه دهرچوون) ،

هیکسوت ده لږ : به ره و نیمه هاتن به لامل له سر پښ نه نه پښتن ، له هه وادا نه پښتن وه که فلیمی هیواش که هندی جار له فلیمه کانی سینه مار ته له فزیون پشان نه درئی . شپوه بیان زور سه پری بو ؟ پروت بوون . درتیزان مه تریک و نیو نه بوو ، پیستبان سهوزیکي زهره باوی بریقه دار بو ، به لامل پښان وه که پښی فیل خر بوو ، ده ستیشان وه که مه قاش بوو ، له پروبانیس دا چاو نه بوو به لکو خسه تیک وه که به رده و شتیکش له جیاتی لووت و دهرچه په کی بچووی پښ لیبش له جیاتی دم . ههردو کمان دهمار مان گرا . نه وانیس نیمه بیان گرت و خستیانه ناو که شتی په که یانه وه ، له ناویدا کوت و پر ههستم به نه مانی کیشی خوم کرد ، نهجا په کسر نامیتریکم له به رده مم پښی وه که سه به ته واوو . نامیتره که ش هه ر له هه وادا بوو شتیکی گه ورهش وه که چاو وا بوو له پتشم بوو ، نه م توانی له هیچ بگم ، هیچ پښ نه زانرا چاوه گه وره که ش له دهورم نه سوورپه وه دوو زینده وهری له وانهش به هه موو لایه کدا نه میان سورانده وه ، ههستم به هیچ ئیشیک نه کرد ته نها ترستیکی زور نه پښ ، نه وانیس نه یانه ویست نازارمان بدن . ههروه هه ا هه وکی نه وه شیان نه دا که له په کتر بگین ، نه مجا ده پمیان هیتابه دهره وه له جیگا که هی خوم دامیان ناو ، پاش ماوه په کیش پارکریان هیتاو به نه نیشتمه وه له جی جی خوی دایان نا نه مجا چوونه که شتی په که یانه وه که شتی په که وه که تیر به ره و ناسمان فیری و له ماوهی په که دوو چرکه به ته وای بزر برو . نیمه ش ماوهی چه ند خووله کیکش هه ر به سرسامی په وه به رامبر په که وه ستاین پښ نه وهی بتوانین زمانمان بچولیتن . نه مجا به پارکرم ووت که س پروامان پښ ناکا ، به لامل پیوسته بو به کیتی بکیرمه وه نه گینا شیت نه م .

هیکسونو پارکمر لای نه فسره ی پولیس (کلان رایدرو) و به سه ره اته که بیان بو نه گپرنه وه ، له راستیدا پروایان پښ ناکا به لامل هه رچونیک بیت قسه کانیان سه رنجی پراکیتشا . بویه مارشال (فرید رابمون) هه که سڅ به تاقی گردنه په بیان

به نامیتری ذوزو ده گسردن ، به تالکو به خپوته به تومار که ری قسه ی پښ دهنگ (واته نه و قسه په یی که له دلسه وه نه کړی) بوی دهرکهوت هه موو قسه کانیان راستن .

ههروه هه دکتور (جیمس هاردنر) له زانکوی کالیفورنیو دکتور (نه لین هانباک) ماموستای فه لک ، هه لسان به تاقی گردنه وه بیان به ریگهی (خه وونی موگناتیسی) بینیان هه رچی پرساریان لږ نه کهن به ته وای وه لاملی نه ده نه وه .

هه رچی که شتی وانه ناسمانیه کانیس شتی زوری سه پریان دوه په کیک له وانه که شتیوان (گوردن) بوو له ۱۲ ی نه یوولی ۱۹۶۶ توانی وینه ی په کیک له که شتی په ناسمانیه بگری له سووری هه زده مینی به دهوری زهوی ههروه هه ! هه وری که شی (نولدرین) وینه په کی گرتبوو که زور له په کتر نه چوون - هه رچی که شتی وانه سو فیته ی په کانیس له ۸ ی نازاری ۱۹۶۴ هه والی بینینی (نه نی فریو) بیان گه باند به زهوی که دیوانه به ره و زهوی هاتوون .

دیسانه وه سه رزمیتری په که ده ری خستوه که ۱۵ ملیون نه مهربکی نه و که شتی یانه بیان دیوه که زور به بیان هی نه م پښانه به له بینینی نه و که شتی یانه دا توانراوه هه ندیک له سیفه ته کانیان بزانی و هه شپوه جوولانه وه به لامل نه وهی جی جی سه رنجه نه وه په که پروانکه ناسمانی په کان و راداره کانی زهوی نیمه به هیچ ناتوانی ههست به هاتن و چوونیان بکاو بچه هه ر شوینتیکش گه نامیتری لږ پښ نه و له کار نه که وی .

هه ر له بهر نه م سیفه ته سه پره شیانه که چه ند رووداویکی سه پری تر ماوه په کی زوره روو نه دا به لامل پښ نه وهی بزانی که خاوه نی نه و روودا وانه نه وانی ، ته نانت زاناکانیس نه بیان توانیوه ده ری بخن که نایا روودانی فیزیکی گهردوونی په یا شتیکی تره ، به لکو نه وانیس هه ر وه کو من و تو سهریان لیا سوور ماوه ، تا له م پښانه دا توانی وانه دان به وادا پښتن که گرداری خاوه نی نه و که شتی یانه .

گرنگترین نه و روودا وانه ی که روو نه دن له ناوچه په کی سڅ گلشه یی له ناو دهریای (کاریبی) له ئوقیانوسی نه تله نیک له نیوان دور گهی (برمودا و فلوریدا و بورتوریکو) که ناو تراوه سڅ گوشه ی برمودا له م ناوچه په سه ده ها پاپوور فږو که گه رهت بوونه

به‌ویدا به کس نه‌زانی بزربوونه و هیچ نیشانه‌یه‌کیان له دوا‌ی خۆیان چن نه‌هیشتوو . هه‌روه‌ها له کاتی ر‌هت بووندا به‌وئ گ‌م‌ر هیچ نه‌ب‌ن کات ژم‌یرو ر‌اد‌ی‌و ب‌ن‌ته‌له‌کان‌یان ت‌یک نه‌چ‌ن و له‌کار نه‌ک‌ه‌ون . سه‌بر‌ترین پرووداو به‌سه‌ره‌اتی ب‌ین‌چ فرۆ‌که‌ی گ‌ه‌وره‌ی ج‌ه‌نگ‌ی نه‌مه‌ریک‌ایی له‌جۆری (T. B. M 3 Finger) بو له 5 ی کانوونی به‌ک‌م‌ی س‌الی 1945 له و‌ب‌ل‌ایه‌تی فلوریدا کات‌ن که له ف‌یر‌ن‌دا بوون له کات ژم‌یتری به‌کی پاش نیوه‌رۆ ، (چارلز ت‌ای‌ل‌م‌ر) نه‌فس‌ری فرۆ‌که‌به‌کیان بوو خ‌به‌ری دا به‌بن‌که‌ی چ‌او‌د‌ی‌تری کردنی فرۆ‌که‌خانه ووتی له ته‌نگ‌انه داب‌ن ، ه‌ی‌چ‌مان ب‌ن ناک‌ر‌ئ ، زه‌و‌ی‌مان ل‌ی‌وه د‌یار نی‌به .

بن‌که‌که داوا‌ی کرد که شو‌ینه‌که‌یان د‌یاری ب‌ک‌ن پرس‌ی به‌وه کوئ نه‌فرن ؟ چارلس اه وه‌لام‌دا ووتی نازان‌ین ، له کوئ‌ین بزربوون‌ه ته‌نانه‌ت پرۆ‌ه‌ه‌لات و پرۆ‌ژناو‌اش نازان‌ین له کوئ‌ی به !.. هه‌روه‌ها ده‌ریاک‌ه‌ش له ده‌ریا ناچ‌ن !! ق‌ی‌بله‌نوماکه ت‌یک چ‌وو ، به‌ش‌ری نه‌جو‌ول‌ی‌ه‌وه ؟! له‌م کات‌دا ب‌ن ته‌له‌که‌یان نه‌ه‌ست‌ن ل‌ی‌تر ده‌نگ‌یان به‌یه‌ک ناگا . به‌لام بن‌که‌که توانی کوئ‌ی‌یان ل‌ن ب‌گر‌ئ که له ناو خۆیان نه‌دوو‌ان به‌لام که‌مه که‌مه ده‌نگه‌کان‌یش‌یان به‌ره‌و نه‌مان نه‌چ‌وو تا دوا ر‌سته که کوئ‌ی‌یان ل‌ن بوو نه‌وه بوو : (نه‌ل‌ئ‌ی نه‌چ‌نه ناو ناوه‌وه ؟) . نه‌وان‌یش ه‌م‌ر به‌یه‌له فرۆ‌که‌یه‌کیان نارد بۆ پ‌ش‌کن‌ی‌یان به‌لام نه‌و‌یش له‌ناو چ‌وو هه‌روه‌ها هه‌ول‌ت‌یکی زۆریان دا بۆ دۆز‌ینه‌وه‌یان چ له ده‌ریاو چ له ووش‌کان به‌لام ه‌م‌ر نه‌بوون .

هه‌روه‌ها له س‌الی 1884 دا ه‌م‌ر له ناوچه‌ی بر‌مۆ‌دا که چ‌وونه سه‌ر پ‌اپۆ‌ری (سانتا مار‌یا) ب‌ینیان هه‌موو ده‌ریا‌وانه‌کانی مردوون . به‌لام چۆن مردوون ؟ ک‌س نازان‌ئ ، ته‌نانه‌ت د‌کتوره‌کان‌یش نه‌یان‌زانی به‌چ ه‌و‌یه‌ک مردوون !.. ج‌گه له‌مه‌ش به‌سه‌ده‌ها پ‌اپۆ‌رۆ ن‌زیک‌ه‌ی هه‌زار ده‌ریا‌وان له س‌ن‌گۆشه‌ی به‌رمۆ‌دا له‌ناو چ‌وونه د‌یسان به‌ش‌یوه‌یه‌کی ک‌س نه‌زانی . به‌لام سه‌بر‌ترین رووداو ک‌سه له ووش‌کان رووی داب‌ن له 28 ی ئ‌ابی س‌الی (1915) له کوئ‌ایی پرۆ‌ژانی ج‌ه‌نگ‌ی ج‌یهانی به‌ک‌م که ئ‌وست‌رالی به‌کان به‌شداری‌یان ت‌یا کرد له کوشناری (گ‌رد‌ی ژماره 60) . پرۆ‌ژیکی خۆ‌شو ئ‌اسمان هه‌وری پ‌ت‌وه نه‌بوو . خۆ‌ر‌یش به‌ده‌روه بوو ، کات‌ن که ن‌زیک‌ه‌ی سه‌د سه‌ربازی ئ‌ینگلیزی به‌ره‌و گرد‌ی ژماره 60 نه‌رۆ‌ش‌تر ، ب‌ین‌را شه‌ش هه‌وت نه‌ن (ج‌سم)

له ش‌یوه‌ی هه‌ور‌ت‌یکی د‌پ‌رژ ده‌وره‌ی گرد‌ی ژماره (60) یان دا ، نه‌م‌جا به‌ک‌یک له‌وه هه‌وران‌ه به‌ته‌نیسا نه‌سو‌ر‌ایه‌وه و نه‌وانی ک‌ه‌ش له ج‌ه‌ی خۆیان وه‌ستا‌بوون هه‌وره‌که به‌ته‌واوی هه‌موو سه‌ربازه‌کانی د‌اپۆ‌شی ، به‌لام نه‌وانه که چ‌او‌بان ل‌ن بوو هیچ ته‌قه‌و شه‌رو بلاو بوونه‌وه‌ی سه‌ربازه‌کان‌یان نه‌دی . نه‌م‌جا هه‌وره ته‌نیاکه ده‌ستی کرد به‌رۆ‌ش‌تن و نه‌وانی ک‌ه‌ش به‌د‌یبه‌ن‌ت‌یکی زۆر سه‌یر د‌وا‌ی که‌وت‌ن و رۆ‌ش‌تن . ه‌م‌ر نه‌وه بوو ل‌ی‌تر سه‌ربازه‌کان نه‌مان و له‌ناو چ‌وون . نه‌م به‌سه‌ره‌اته‌ش زۆر ک‌س به‌چ‌اکی ب‌ینی بوویان .

ب‌ن‌گوم‌ان بوونی نه‌م‌م‌ی‌ول‌ل‌نه‌که‌زه‌وی ئ‌یمه‌ئ‌ایشت پروودا‌ی ک‌ه‌ش بۆمانی نه‌سه‌ل‌ت‌ین که نه‌وان شارستان‌یتی به‌کی ئ‌یج‌گار پ‌ش‌که‌وتوویان هه‌به . ب‌ن گومان بوونی نه‌م‌میوانانه که زه‌وی ئ‌یمه‌ئ‌ایشت نه‌ک‌ن نه‌مان‌خاته نه‌و باوه‌ر‌ه که ب‌ل‌ی‌ن ج‌گه له‌مانه شارستان‌یتی ک‌ه‌ش له گ‌ردوون هه‌یه‌و له‌به‌ک‌و دوو زیات‌ر‌یش ، جا ه‌م‌ر له‌به‌ر نه‌م‌ بیرو‌رایه زاناکان له‌وه باوه‌ر‌ه‌دان که نه‌و شارستان‌یتی به‌نه‌ناس‌راوانه له‌وانه‌یه نه‌وان‌یش وه‌ک ئ‌یمه‌ به‌د‌وا‌ی دۆز‌ینه‌وه‌ی شارستان‌یتی تر ب‌گه‌ر‌ئ‌ین و به‌و مه‌به‌سته (نام‌ه‌ی ت‌یش‌کی و ئ‌یشاره‌ت) مان بۆ ب‌ن‌ترین و ئ‌یمه‌ش ه‌ت‌ولی نه‌وه ب‌ده‌ن که ل‌ن‌ی ت‌ن ب‌گه‌ن و وه‌لام‌یان ب‌ده‌ینه‌وه . بۆیه زانا فه‌له‌کی به‌کانی نه‌مه‌ریکا خه‌ریکی دامه‌زراندنی له‌وه چۆره ب‌ن‌کانه‌ن و چ‌ه‌ند ر‌ئ‌ی و شو‌یت‌یک و نه‌خش‌ه‌ی ئ‌ام‌یره‌کان‌یان ک‌یش‌او که به‌و ب‌ن‌یه‌بتوانن له هه‌موو شه‌پول‌ت‌یکی ب‌ن ته‌ل ت‌ن ب‌گه‌ن و به‌ئ‌اسانی وه‌ری ب‌گ‌رن و هه‌موو ئ‌یشاره‌ت‌یک‌یش شی ب‌که‌نه‌وه له‌مانا‌که‌ی ت‌ن ب‌گه‌ن . نه‌م‌ پرۆ‌ژه‌یه ب‌ریار وایه له س‌الی داها‌ت‌وو ده‌ست به‌دامه‌زراندنی ب‌کر‌ئ . نه‌م‌جا نه‌وه‌ی که نه‌ب‌ن له یادمان نه‌چ‌ن : (ئ‌یمه‌ به‌ته‌نها له گ‌ردوون ناز‌ی‌ین) .

سه‌رچ‌او‌ه‌کان

- 1 () رۆ‌ژنامه‌ی الج‌م‌هوریة ، 9-10-1978
- 2 () باش‌کۆ‌ی رۆ‌ژنامه‌ی الج‌م‌هوریة (طب وعلوم) ، 22-11-1978
- 3 () رۆ‌ژنامه‌ی الر‌اصد ، 20-5-1978
- 4 () گو‌فاری الف باء ، 21-5-1978
- 5 () باش‌کۆ‌ی رۆ‌ژنامه‌ی الج‌م‌هوریة (طب وعلوم) ، 28-12-1978